

Arcok a tömegsírból

Készül az ártatlanul kivégzett áldozatok portréjáról szóló könyv

A második világháború végi, 1944–45-ös időszak elsősorban a délvidéki, a vajdasági magyarságot sújtotta. Az orosz hadsereggel érkező szerb partizánok példátlan kegyetlenséggel álltak bosszút a korábbi sérelmeiken, kínoztak meg és végeztek ki több ezer ártatlan embert.

Az akkori eseményekről sokáig nem lehetett beszélni, de az utóbbi időben már többen, sőt többféleképpen igyekeztek feltárni a történeteket, számba venni az áldozatokat és rávilágítani az akkori körülményekre. Rencsényi Hajnal Elvira, lapunk munkatársa most arra vállalkozott, hogy könyvet ír, melyben megfesti az 1944–45-ben Szabadkán és környékén kivégzettek portréját. A hozzátartozókkal elbeszélgetve ismerteti meg és mutatja be művében az áldozatok emberi mivoltát, jellemét, mindennapi életét.

A kötet írója beszélgetésünk során elmondta, hogy a kivégzettek közül néhányat a nép ellenségévé kiáltottak ki. A hozzátartozóik, leszármazottjaik azonban ma már kérelemmel folyamodhatnak az államhoz a rehabilitációjukért, ártatlanságuk elismeréséért.

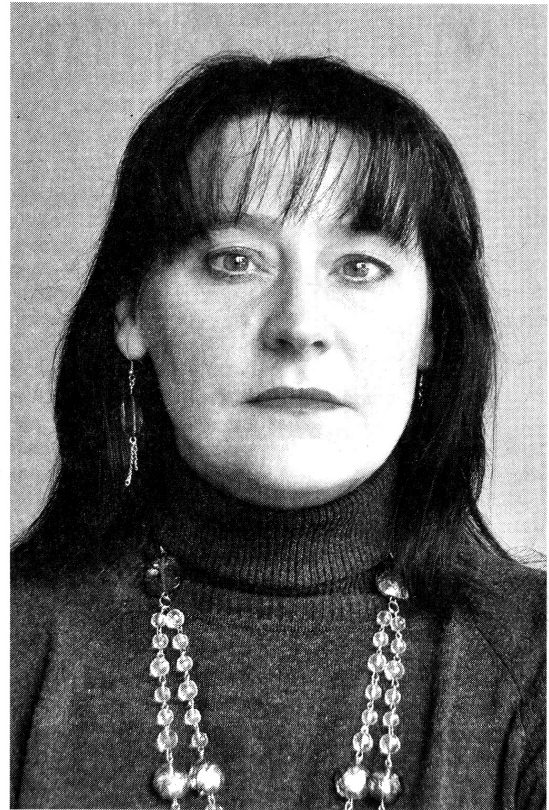
– Azt tapasztalom, hogy sokan élnek ugyan ezzel a lehetőséggel, meglepő azonban a nagy többség mégsem kéri hozzátartozója rehabilitációját, mondván: elmúlt hetven év, most már ne bolygassuk a múltat – mondta a szerző.

■ **Mi készítetett a kötet megírására?**

– Édesapámtól nagyon sokat hallottam az akkori borzalomokról, és sajnos a mi rokonságunkban is voltak ártatlan áldozatok. Ezért érzem hozzám közelinek ezt a témát. Az iskolában nem tanítják, csak megemlítik az akkori eseményeket, ezért úgy gondolom, hogy a kötet révén – sajtószerű módon – rá lehet világítani arra az időszakra. Én elsősorban az áldozatokat emberi mivoltukban mutatom be: a jellemükkel, a munkájukkal, a mindennapi életükkel, a családjukhoz való viszonyukkal foglalkozom. Ezzel az a célom, hogy aki elolvassa a kötetet, úgy érezze, mintha ismerte volna azt az áldozatot, akinek a neve fel van tüntetve a Vergődő madár emlékműnél elhelyezett táblán, vagy azt, aki ott nyugszik a tömegsírban. Azért is rendhagyó ez a munka, mert olyan információkat, személyes emlékeket közöl, amelyekről a legközelebbi hozzátartozókon kívül másnak nem volt tudomása. A közeli rokonok, akiktől az információkat kapom, ma már nagyon idős emberek, ezért szinte ez az utolsó pillanat, amikor még adatközlőkre bukkanhatok. Meglepő, hogy a hozzátartozóktól nagyon sok képanyaghoz is hozzájutottam. Ezek olyan fotók, amelyek eddig még sehol sem jelentek meg, most látnak először napvilágot, ebben a könyvben.

■ **Miként jutottál az áldozatok hozzátartozóinak a nyomára?**

– A Kegeleti Bizottságtól is kaptam segítséget, de egyik másik hozzátartozóval november 2-án, a megemlékezés alkalmával ismerkedtem meg. Amikor pedig elbeszélgettem velük, ők is ajánlottak néhány embert az általuk ismert áldozatok leszármazottjai közül. Mivel azzal számoltam, hogy zárkóztak, elutasítóak lesznek az emberek, igencsak meglepett a nyitottságuk és a közlési készségük.

Rencsényi Hajnal Elvira (Szalai Attila felvétele)

■ **Hány személyről sikerült eddig adatokat gyűjtened?**

– Huszonhét áldozat portréja készült már el, de további hozzátartozók jelentkezését is várom, mindazokét, akiknek fontos, hogy egykori, ártatlanul kivégzett családtagjuk emlékét könyv lapjain is megőrizzük az utókor számára. Hangsúlyozni szeretném, hogy a kötetben nem szerepel majd az interjúalany, a nyilatkozó neve.

■ **Csak a szabadkai és a környékbeli ártatlan áldozatokat vetted számba?**

– Igen, mert ez volt az eredeti elképzelésem, de beláttam, hogy ki kell bővítenem a témakört, és ha igény lesz rá, akkor egy újabb munkában a Vajdaság más területein kivégzett áldozatok portréját is bemutatom majd.

■ **Mikorra várható a könyv megjelenése, és ki lesz a kiadója?**

– Várhatóan jövőre, az események hetvenedik évfordulóján az anyaországi Keskenyúton Délvidéki Tragédiánk 1944–45 Alapítvány gondozásában és kiadásában jelenik majd meg.

■ **Tudhatjuk-e, hogy mi lesz a címe?**

– Még gondolkodom rajta, de az Arcok a tömegsíról illelne hozzá leginkább. Van, aki azt mondja, hogy ez a cím kissé rémítő, véleményem szerint azonban épp kellőképpen érzékelteti a benne foglaltakat.

A könyv szerzője a 063/499-913-as telefonszámon továbbra is várja mindazoknak a jelentkezését, akik szívesen nyilatkoznának kivégzett hozzátartozóikról.

B. O.